

Усик Олександр Олександрович,
слухач магістратури Харківського
національного університету внутрішніх
справ
Науковий керівник: Олександров Юрій
Васильович, доцент кафедри соціології
та психології Харківського національного
університету внутрішніх справ, кандидат
психологічних наук, доцент

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАОХОЧЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО МОЖЛИВІ ФАКТИ КОРУПЦІЙНИХ АБО ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У 2021 році до чинного Закону України про запобігання корупції були внесені суттєві зміни в частині роботи із інформацією про факти вчинення корупційних злочинів а бо правопорушень, пов'язаних із корупцією [1].

Авторами зазначених змін було встановлено та класифіковано види каналів повідомлень про зазначені факти корупційних діянь:

1) внутрішні канали – способи захищеного (у тому числі анонімного) повідомлення інформації викривачем керівнику або уповноваженому підрозділу (особі) органу, юридичної особи, у яких викривач працює, проходить службу чи навчання або на замовлення яких виконує роботу;

2) зовнішні канали – шляхи повідомлення інформації викривачем через фізичних чи юридичних осіб, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання, професійні спілки тощо;

3) регулярні канали – способи захищеного (у тому числі анонімного) повідомлення інформації викривачем органам прокуратури, Національній поліції, Національному антикорупційному бюро України, Державному бюро розслідувань, Національному агентству з питань запобігання корупції.

Таким чином, можна відмітити, що держава на законодавчому рівні зробила відповідні зусилля, щоб стимулювати громадян повідомляти різними способами про факти корупції з тим, щоб оперативно реагувати на ці загрози, своєчасно попереджати та припиняти відповідні протиправні дії.

Слід додати, що стаття 53-1 Закону України «Про запобігання корупції», що була внесена до його змісту 1 червня 2021 року, говорить про те, що державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, юридичні особи публічного права інші юридичні особи, зазначені в частині другій статті 62 цього Закону, зобов'язані забезпечити функціонування внутрішніх каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, а також мають забезпечити

викривачам умови для здійснення повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону шляхом впровадження механізмів заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону [1].

Фахівці Національного агентства з питань запобігання корупції визначають механізми заохочення та формування культури повідомлення як сукупність закріплених у локальних нормативних актах засобів, за допомогою яких в установі формується уявлення про належне повідомлення про корупцію, повага до викривачів, а працівники заохочуються до повідомлення про корупцію [2, с. 49].

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що визначення механізмів заохочення та формування культури повідомлень мають здійснюватися за двома основними напрямками:

1) запровадження механізмів заохочення за повідомлення про факти вчинення корупційних діянь:

- розробка та затвердження внутрішніх нормативних актів (регламентів, інструкцій), що мають визначати організаційні засади здійснення заохочень, відповідальних осіб, процедури перевірки повідомлень, розміри та види заохочень тощо;

- здійснення комплексу організаційних та фінансових заходів щодо реалізації процедури заохочення викривачів корупції;

- проведення інформаційних кампаній та надання допомоги особам, що повідомляють про факти корупції.

2) Формування культури повідомлень про корупцію:

- затвердження або внесення до нормативних актів органу або установи положень щодо належної антикорупційної поведінки співробітників, формування культури нетерпимості до фактів корупції;

- внесення відповідних положень до посадових інструкцій та функціональних обов'язків працівників;

- затвердження кодексів етичної поведінки працівників організації або установи;

- проведення інформаційних та роз'яснювальних заходів з питань формування внутрішньої культури повідомлень про корупцію;

- розробка та розповсюдження пам'яток, буклетів та інших інформаційних матеріалів про нульову толерантність до вчинення корупційних правопорушень.

Якщо говорити про види заохочень, що можуть бути надані викривачам корупції, то їх доцільно поділяти на матеріальні та моральні. Зокрема, до перших можуть бути віднесені цінні подарунки, премії, інші матеріальні виплати. До моральних заохочень слід віднести нагородження грамотами, представлення до нагороди відомими або державними відзнаками тощо.

В той же час слід пам'ятати, що у відповідних наказах слід дотримуватися усіх можливих процедур збереження інформації про

особу викривача за винятком тих випадків, коли сам викривач дав згоду на розкриття інформації про себе [3].

Також важливим аспектом є те, що повідомлення про корупцію має бути здійснено добровільно. Як зазначається у відповідних методичних документах із цього питання, термін «добровільно» означає те, що особа прийняла рішення без впливу зовнішніх факторів, таких як: проведення стосовно працівника службової перевірки чи службового розслідування; отримання заявником запиту щодо обставин, пов'язаних з фактами, що викладені у повідомленні; зобов'язання заявника повідомити про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення в межах своїх посадових обов'язків.

Важливою частиною аналізованих у доповіді питань є проведення роз'яснювальної роботи щодо формування в установі або організації культури повідомлень про корупцію. В цій сфері, на наш погляд, особливу роль мають відігравати наочні матеріали, які будуть постійно доступні для працівників. Вони можуть бути розміщені як на інформаційних стендах, так і на сторінках веб-сайту організації.

Зокрема, Національне агентство з питань запобігання корупції пропонує надавати наступний перелік інформації:

- хто може подати повідомлення про корупцію;
- коли і в який спосіб можна подати повідомлення про корупцію;
- щодо яких питань можна подати повідомлення;
- правові підстави подання повідомлення про корупцію;
- результати, яких можна очікувати від розгляду повідомлення про корупцію;
- уповноважений підрозділ (уповноважена особа), відповідальний за розгляд повідомлення про корупцію;
- інформація про порядок і строки розгляду повідомлення;
- перелік прав викривача та гарантій захисту;
- спосіб отримання інформації стосовно розгляду повідомлення про корупцію;
- контактна інформація установи, уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи);
- посилання на центри безоплатної правової допомоги [3].

У якості висновків можемо зазначити, що на сьогодні в Україні створені належні нормативні та методичні засади формування механізмів заохочення та культури повідомлення про корупційні правопорушення, але для їх системної реалізації необхідні комплексні зусилля відповідальних суб'єктів з питань запобігання та виявлення корупції, а також керівництва відповідних державних органів, установ та організацій.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 18.11.2021).

2. Практичний посібник щодо роботи з викривачами для уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції / С. Деркач, О. Карпова, О. Леончук, В. Луцик, Київ, 2021. 116 с.

3. Щодо механізмів заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»: Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції від 24.02.21 №3. URL: <https://tinyurl.com/yzekto65> (дата звернення 18.11.2021).

Чхеїдзе Гела Мурманович,
аспірант кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ

КОРУПЦІЯ У СФЕРІ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Інтенсивний розвиток економічних процесів та інститутів громадянського суспільства в Україні стримується передусім поширеністю такого соціального явища, як корупція. Її негативний вплив на економіку та політичну систему в Україні стає все більш відчутним і на сьогодні створює загрозу національній безпеці держави.

Під корупційною злочинністю варто розуміти сукупність кримінальних правопорушень, що полягають у використанні особою, суб'єктом відповідальності за них, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей, метою яких є одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб [1, с. 21]. У свою чергу, інвестиції (від латинського invest – вкладати) за визначенням є процес стимулювання матеріального виробництва, забезпечення його функціонування, розвитку, розширення, оновлення, еволюційного руху вперед [2, с. 208].

Прямі іноземні інвестиції відіграють надзвичайно важливу роль у швидко зростаючому міжнародному бізнесі, що полягає в: здатності активізувати інвестиційні процеси в силу властивого інвестиціям мультиплікативного ефекту; сприянні загальній соціально-економічній стабільності, стимулюванню виробничих вкладень у матеріальну базу (на відміну від спекулятивних і нестабільних портфельних інвестицій, які можуть бути раптово виведені з негативними наслідками для національної економіки); поєднанні перенесення практичних навичок і професійного менеджменту з взаємовигідним обміном ноу-хау, що полегшує вихід на міжнародні ринки; активізації конкуренції та стимулюванні розвитку середнього та малого бізнесу; здатності прискорити розвиток галузей і регіонів при правильному стимулюванні та розміщенні, а також організації виробництва; сприянні зростанню зайнятості та підвищенню рівня доходів населення, розширенню